

potes : cum ergo audis, quicumque, noli velle inde parvulos separare : permitte Christum etiam parvulis esse Jesum ; quoniam non exceptis ipsis, sed cum ipsis salvum facit populum suum a peccatis eorum, propter quod dictum est ab Angelo, « Vocabis nomen ejus Jesum¹. »

CCXXIII. JULIANUS. « Dicit nos mortuos esse peccato, eo jam tempore, quo ut acciperemus indulgentiæ donum, renuntiare nos mundo omnibusque peccatis professi sumus : atque ideo muneris memores debere sic vivere, ut Christo consepulti esse doceamur ; atque resurrectionem ejus conspicua sanctitate gestemus : et quomodo ille, postquam resurrexit a mortuis, nullas infirmitates corporis, nulla flagella perpetitur ; ita etiam et nos esse invulnerabiles peccatis omnibus et vitiis annitatur. « Si enim complantati sumus similitudini mortis ejus, simul et resurrectionis erimus ; hoc scientes, quoniam vetus homo noster simul confixus est cruci, ut destruat corpus peccati, ut ultra non serviamus peccato. Qui enim mortuus est, justificatus est a peccato². » Clara fideles ratione constringit : Si vultis, inquit, resurrectionis ejus fieri participes, virtutem quoque mortis imitami, ut mortui vitiis in virtute vivatis ; tunc enim eritis in illa felicitate consortes, si mortis ejus imaginem tuleritis, moriendo peccatis. Vetus enim homo noster debet cruci ejus affixus doceri, ut destruat corpus peccati, fortitudine videlicet passionis. Corpus autem peccati, consuetudine sua Paulus, vitia, non substantiam carnis appellat. Sic enim sequitur, « Ut destruat corpus peccati, ut ultra non serviamus peccato. Qui enim mortuus est, justificatus est a peccato. »

AUGUSTINUS. Quomodolibet interpreteris corpus peccati, non negabis parvulos in Christo Jesu baptizatos mortuos esse peccato, ne apertissime neges eos baptizatos

¹ Matth. 1, 21. — ² Rom. vi, 5 et seqq.

in morte Christi Jesu ; ac per hoc neges baptizatos in Christo Jesu. « Quicumque enim baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus¹. » Dic ergo cui peccato moriuntur, cum parvuli baptizantur in Christo Jesu ? Sed quid dicas, penitus non habebis, nisi cum tota Ecclesia Christi intelligas, atque respondeas, « Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt². » Ecce qui peccato moriuntur, cum in morte Christi Jesu parvuli baptizantur. Rogo, nolite esse sicut equus et mulus, non habentes intellectum³. Audite : « Si mortui sumus peccato, quomodo vivemus in eo ? An ignoratis quoniam quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus ? Quicumque igitur baptizati sumus in Christo Jesu, peccato mortui sumus ; quia in morte ipsius baptizati sumus⁴. » Audite quicumque baptizati sumus : neque enim parvuli et non majores, aut vero majores et non parvuli : sed, quicumque, id est, sive parvuli, sive majores, baptizati sumus in Christo Jesu, in morte illius baptizati sumus, ac per hoc sumus mortui peccato. Aut ergo aperte dicite non esse baptismum Christi parvulis necessarium, aut peccatum cui moriuntur, quando in Christo baptizantur, dicite parvulorum : aut quia nullum potestis aliud invenire, tandem aliquando agnoscite originale peccatum.

CCXXIV. JULIANUS. « Nempe cum viventibus loquebatur, et his dicebat justitiam per mysteria fuisse collatam. Quomodo ergo ait, eum justificatum esse, quem mortuum ? nisi quia sine aliquo ostendit ambiguo, mortem hic abrenuntiationem vocare ; et ideo a se nomen mortis assumi, ut ostendat ita fideles a peccatis, sicut mortuos ab actibus debere cessare. »

¹ Rom. vi, 3. — ² Id. v, 12. — ³ Psal. xxxi, 9. — ⁴ Rom. vi, 2 et 3.

AUGUSTINUS. Homo contentiose, si hoc loco apostolicorum verborum mors abrenuntiatio vocatur, ut qui peccato abrenuntiat, peccato moriatur : recale quemadmodum in Ecclesia Christi, in qua baptizatus es, baptismatis mysteria celebrentur ; et inuenies quod abrenuntient et parvuli per ora gestantium, sicut credunt per ora gestantium : quod apud vos jam forsitan non fit. Sic enim profecistis in pejus, ipsi errantes, et alios in errorem mittentes, qui vobis consenserint¹, non debere abrenuntiare parvulum baptizandum, quia non traxit originale peccatum : aut si debet abrenuntiare peccato, dicite, cui ; et errorem vestrum aliquando corrigite.

CCXXV. JULIANUS. « Si enim mortui sumus cum » Christo, credimus quia vivemus cum Christo ; scientes » quia Christus suscitatus a mortuis jam non moritur, » mors in eum jam non dominabitur : quod enim mortuus » est peccato, mortuus est semel ; quod autem vivit, vivit » Deo. Ita et vos deputate vos mortuos esse peccato, viventes autem Deo, in Christo Jesu². » Quomodo Christus, inquit, qui peccato mortuus est semel, id est, propter peccata nostra mortuus est semel, ultra non moritur, sed vivit in gloria Dei ; ita et vos deputate vos peccato mortuos solis vivere et servire virtutibus. »

AUGUSTINUS. O mira expositio ! Apostolus dicit Christum peccato mortuum : et tu dicis, id est, propter peccata nostra. Ergo quod dicit ille, Sic et vos existimate vos mortuos esse peccato : hoc putandus est dicere, Existimate vos mortuos esse propter peccata vestra ? Non utique hoc dicit isto loco ; nec tu sic intelligis, sed peccato mortuos, ne peccato viverent, confiteris. Ostende ergo et Christum mortuum fuisse peccato, ne inconvenienter Apostolus dixerit, sic et vos. Propter auferenda enim nos-

¹ 2 Tim. III, 13. — ² Rom. VI, 8 et seqq.

tra peccata, sed tamen peccato mortuus est : et hoc quomodo, qui nullum habuit omnino peccatum, nec originale, nec proprium, nisi quia similitudo, cujus rei similitudo erat, nomen accepit ? Novimus enim Christum in similitudine venisse carnis peccati ; quoniam in vera carne venit, sed non sicut alii homines in carne peccati : mortuus est ergo ille similitudini peccati, quam gerebat in carne mortali : ac sic mysterium nostrae salutis implevit, ut nos peccato moreremur, cujus ille similitudinem gessit : ideo in morte ipsius baptizamus ; quia sicut in illo vera mors facta est, ita in nobis vera fit remissio peccatorum. Sed hic sunt et parvuli : Quicumque enim baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus¹. Non enim sic homines baptizantur in Christo, ut aliqui in morte ipsius, aliqui non in morte ipsius baptizantur ; sed sicut ait, in quo loquebatur ipse Christus, Quicumque baptizantur in Christo Jesu, in morte ipsius baptizantur : ac per hoc, quicumque baptizantur in Christo Jesu, peccato moriuntur. Si quicumque ; utique et parvuli : sed cui peccato parvuli moriuntur ? Jam tandem quaeso confiteatur generatio, ne mentiatur regeneratio ; confiteatur in parvulis caro peccati, ut non negetur etiam pro parvulis mortua similitudo carnis peccati².

CCXXVI. JULIANUS. « Ubi hic ergo accusatur natura ? ubi humanae substantiae culpantur exordia ? ubi motus generantis arguitur ? Luce clarius est, quod sola a magistro gentium conveniatur voluntas, ut abdicet occulta dedecoris, et in meliorem vitam actuum correctione proficiat³. Sed jam accipiat expositio nostra compendium, nec interpretari in his locis dicta Apostoli perseveret, ipsum de suis disserentem sensibus audiamus. In fine disputationis ejus apparebit, cujus dogmati fideique consentiat. Nos

¹ Rom. VIII, 3. — ² Id. VI, 3. — ³ 2 Cor. IV, 2.

nempe dicimus, de peccato Apostolum voluntatis humanæ, quæ in unoquoque peccante est, locutum fuisse : tu vero, de eo quod Fausto credis, generatione transmissum, et a cunctis sine voluntate susceptum. Concertationes itaque nostræ, si placet, facessant ; et ut mediocriter agam, dissimulemus Apostoli dignitatem, qua præscribi posset, etiamsi vobis per omnia ejus verba concinerent, tamen illum pro officii sui splendore nihil tam deforme sensisse ; ambiguitatem esse elocutionum, non sensuum pravitatem ; hoc solum ei in præsentis negotio concedatur, ut vir non perturbatæ mentis, magis scripta sua quam tu intellexisse credatur. « Non ergo regnet, inquit, peccatum in vestro » mortali corpore ad obediendum ei ¹. » Possem jam hic dicere, exhortationis testimonio probatum esse, de peccatis eum agere voluntatis : quia mala si essent naturalia, per justitiam defendi possent, per misericordiam postremo defleri ; nullo autem pacto admonerentur cavenda. Quovis enim naturali malo, si ullum esse posset, hoc malum erat majus insanix, qua tenebatur, quicumque devotionem in cavendis rebus naturalibus exigebat. Apostolus autem nihil sanxit quod possit jure reprehendi. Peccatum itaque voluntatis ostendit, quod inculcat debere vitari. »

AUGUSTINUS. Quis ignorat non loqui Apostolum parvulis, sed eis qui possunt intelligere verba dicentis, et adjuvante Dei gratia obedire præceptis ? Sed utique agunt etiam cum filiis suis, ut quemadmodum crescit in eis rationis usus, ita exeratur obedientiæ fructus ² ; ne in vacuum gratiam Dei susceperint, quando regenerati sunt, nescientes. Verumtamen illam pulchram susceptam tuam, quæ deformis est omnibus debellatoribus suis, concupiscentiam carnis dico, per quam nascitur, et cum qua nascitur homo : hanc ergo concupiscentiam carnis, cohi-

¹ Rom. vi, 12. — ² 2 Cor. vi, 1.

beri Apostolus præcipit, nec regnare permittit, eamque peccati nomine appellat ; quia et de primo peccato originem ducit, et quisquis ejus motibus ad illicita consenserit, peccat : quæ tunc nulla erit in nobis, quando immortale corpus habebimus : ideoque cum posset dicere : Non regnet peccatum in vestro corpore, cur addidit verbum, et ait, in vestro mortali corpore, nisi ut tunc speraremus istam, quam peccatum vocat, concupiscentiam non futuram, quando mortale non habebimus corpus ? Nam tu dic nobis, cur non ait ; Non sit peccatum in vestro mortali corpore ; sed ait, Non regnet ? nisi quia ista concupiscentia, quæ non potest nisi esse in carne mortali, in eis regnat, qui desideriis ejus ad mala perpetranda consentiunt ; et ab ea quocumque illexerit, victi pertrahuntur majore impetu, quia Lege prohibentur, si gratia non juvantur : in eis autem, qui Deo donante faciunt quod præceptum est, id est, commotæ atque instanti non obediunt, nec ei arma exhibent membra, inest quidem, sed non regnat. Probatur autem inesse, dum concupiscuntur mala : et probatur non regnare, dum justitiæ delectatione vincente non fiunt. Quomodo enim præcipimur ei non obedire, nisi jubenti, sive suadenti ? Quomodo autem facere hoc potest, si non inest ?

CCXXVII. JULIANUS. « Neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato : sed exhibete vos Deo, tanquam ex mortuis viventes, et membra vestra arma justitiæ Deo ; peccatum enim in vobis non dominatur ; non enim sub Lege estis, sed sub gratia ¹. » Eo, inquit, debetis servire Deo fidelius, quo etiam liberalius. Peccatum quippe dominabatur vobis, cum reatum impendebat ultio ; postea autem quam gratia Dei beneficia consecuti estis, et depositis reatum ponderibus respirastis, ingenuo

¹ Rom. vi, 13 et 14.

pudore commoniti debetis gratiam referre medicanti. »

AUGUSTINUS. Tu vestro more, qui de vestro descendit errore, non agnoscis gratiam nisi in dimissione peccatorum; ut jam de cætero per liberum arbitrium ipse homo se ipsum fabricet justum. Sed non hoc dicit Ecclesia, quæ clamat tota, quod didicit a Magistro bono: « Ne nos » inferas in tentationem ¹: » non hoc dicit, qui dicit: « Oramus autem ad Deum, ne quid faciatis mali ²: non hoc dicit qui dicit, « Rogavi pro te, Petre, ne deficiat » fides tua ³. » Isto enim modo gratia ut non peccemus facit, non quæ peccavimus diluit. Utroque enim modo adjuvat gratia, et dimittendo quæ male fecimus, et optulando ut declinemus a malis et bona faciamus.

CCXXVIII. JULIANUS. « Verum quia ejusdem, quam supra exposuerat, quæstionis incurrebat occasio; ut opponeretur videlicet, liberatos a Lege, quæ intentabat iram, securos posse sub gratiæ Dei benignitate peccare, subdidit protinus: « Quid ergo, peccabimus, quoniam non » sumus sub Lege, sed sub gratia? Absit: an ignoratis quoniam » niam cui exhibetis vos servos ad obediendum, servi estis » ejus cui obedistis, sive peccati, sive obeditionis justitiæ ⁴? » Jam-ne ei credimus, de cujus disseruerit hactenus conditione peccati? « Cui, inquit, exhibetis vos servos » ad obediendum, ejus servi estis, sive peccati, sive justitiæ. » Ubi hic ergo indicatur ab Apostolo peccatum illud, quod ante voluntatis tempora, ante obedientium studium, ante scientiæ et conscientiæ ætatem, ipsis fingitur supervolasse seminibus? quod certe nisi in Manichæorum libris inveniri non potest. »

AUGUSTINUS. Non sunt Manichæorum libri, ubi legitur: « Fuimus enim et nos natura filii iræ, sicut et cæteri ⁵: »

¹ Matth. vi, 13. — ² 2 Cor. xiii, 7. — ³ Luc. xxii, 32. — ⁴ Rom. v, 15 et 16. — ⁵ Ephes. ii, 3.

quod vos novo more, sed impudentissimo ore, interpretamini ex Græco, ut Apostolus dixisse videatur, non « natura; sed prorsus, hoc est, fuimus prorsus filii iræ. » Et forte hoc emendare audebitis in codicibus vestris: non enim vultis acquiescere, quod nisi hæc, quanto verior, tanto antiquior fides esset, hoc omnes latini codices non habent. Nec ideo tamen Apostolus monere non debuit, obediendum esse justitiæ, non peccato, quia, Omnes homines sub peccato nascimur, quorum ipse ortus in vitio est ¹. Cum enim generationis reatus regenerationis indulgentia fuerit absolutus, obediendum est justitiæ spiritui, cui consentire, nec obediendum est concupiscentiæ carnis, contra quam certare debemus: ita sane ut ipsam quoque obedientiam piam donum Dei esse meminerimus, quod promisit per Prophetam, dicens: « Dabo eis cor cognoscendi me et aures audientes: quod quid est aliud, quam » obedientes ²? »

CCXXIX. JULIANUS. « Cæterum Apostolus ostendit, (si tamen aliquam ab hominibus hac tempestate fidem impetrat;) servos se non dicere peccati, nisi eos quos constat voluntate propria obedisse peccato, cujus mutatione, id est, voluntatis, cœperunt servire justitiæ. Obedientiam ergo in medio collocavit; et ei imputavit quod vel vitiis prius, vel postea studuerunt parere virtutibus. »

AUGUSTINUS. « Qui confidunt in virtute sua, vani sunt, » sicut vos; et destruentur, sicut vos ³. »

CCXXX. JULIANUS. « Gratias autem Deo, quod fuistis, » inquit, servi peccati; sed obedistis ex corde, in eam » formam doctrinæ, in quam traditi estis; liberati autem » a peccato, servi estis facti justitiæ ⁴. »

AUGUSTINUS. Surde, audi Apostolum gratias agentem

¹ Ambros. lib. 1 de Pœnitentia, cap. 2 vel 3. — ² Jerem. xxiv, 7. — ³ Psal. xlviii, 7. — ⁴ Rom. vi, 17 et 18.

Deo, quod ejus doctrinæ ex corde obedierunt; quandoquidem, non dixit, Gratias Deo, quia prædicata est vobis doctrina ejus; sed, quia obedistis. « Non enim omnes » obaudiunt Evangelio¹; » sed quibus datum est, ut obaudiant: sicut, « Nosse mysterium regni cœlorum vobis » datum est², ait Dominus; illis autem non est datum. » Non ergo ex corde, hoc est, ex voluntate obedissent, si non præpararetur voluntas a Domino: alioquin mendaciter ei de hac re Apostolus gratias agit, si hoc ipse non fecit.

CCXXXI. JULIANUS. « Ex corde, inquit, obedientiæ facta mutatio, liberavit vos a peccato, et sanctitati fecit adherere. »

AUGUSTINUS. Sed hæc mutatio dexteræ Excelsi est. Audi hominem Dei hanc in Psalmo gratiam confitentem, et discite quis mutet in melius hominis voluntatem. « Et » dixi, inquit: Nunc cœpi, hæc est immutatio dexteræ » Excelsi³. »

CCXXXII. JULIANUS. « Humanum est quod dico propter infirmitatem carnis vestræ: sicut enim exhibuistis membra vestra servire immunditiæ et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem⁴. » O præceptorem Spiritu Dei plenum! vere vas aureum, et tubam non concisistridoribus, sed absolutis vocibus increpantem! Auctoritatem sermoni suo de exhortationis humanitate conciliat. »

AUGUSTINUS. O te deceptorem spiritu hæretico plenum, totum dantem hominis voluntati, contra eum qui dicit: « Quid enim habes quod non accepisti⁵? » Homo Pelagiane, plantando et rigando ista dicebat Apostolus: « Sciens autem » quod neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed

¹ Rom. x, 16. — ² Matth. xiii, 11. — ³ Psal. lxxxvi, 11. — ⁴ Rom. vi, 19. — ⁵ 1 Cor. iv, 7.

« qui incrementum dat Deus¹, » non præcipiebat tantum, sed etiam orabat ad Deum, ut malum non facerent, quibus ejus eloquia prædicabat: aperte enim alibi dicit: « Oramus autem ad Deum, ne quid faciatis mali². »

CCXXXIII. JULIANUS. « Ne quid enim arduum et inaccessum homini præcipere videretur, verbum de consuetudine usurpavit, ut humanum diceret, id est, facile, tractabile, et quod causarum comparatione mitescat. Non a vobis, inquit, reposco parem augustis rebus intentionem, nec quam magnæ sunt virtutum opes, tam nova vobis, quibus eas capessatis, præcepta constituto: nihil ferum ingero, nihil quod vix portari possit indico; ne si pro splendore justitiæ tale aliquid imperarem, de carnis infirmitate conquesti allegaretis jugem vos laborem ferre non posse. Nunc itaque hac moderatione convenio, ut tale studium virtutibus adhibeatis, quale adhibuistis ante criminibus: cumque injuria sit honestarum rerum, si tali appetantur proposito, quale est deformibus impensum rebus; tamen disciplinæ huic, in qua estis, sufficit, si vel tali intentione justitiam sectemini, quali iniquitatem estis immunditiamque sectati.

AUGUSTINUS. Hoc tamen non facient, nisi illi formosæ susceptæ tuæ, concupiscentiæ carnis repugnent robore charitatis: cum qua lege membrorum, repugnatura legi mentis, omnis homo nascitur; et cujus obligatione reus est, si non renascatur; quam mortales non vincunt suo spiritu, si non aguntur Dei Spiritu: « Quotquot enim Spiritu Dei aguntur, hi filii sunt Dei³. » Ite nunc, et contra istam christianam atque apostolicam veritatem extollendo præcipitate liberum arbitrium, et in vestra virtute, non assurgendo, sed cadendo, confidite.

CCXXXIV. JULIANUS. « Credamus itaque magistro gen-

¹ 1 Cor. iii, 8. — ² 2 Cor. xiii, 7. — ³ Rom. viii, 14.

tium, et reddamus ei testimonium veritatis suæ. Vere enim, sicut dixit, humanum est quod præcepit, ut voluntatis correctio emendaret vitia voluntatis. »

AUGUSTINUS. Sed correctio hæc humana non fit nisi opitulatione divina. « Quis enim hominis corrigit voluntatem, nisi ille cui dicitur, Deus virtutum convertet nos¹ : » et, « Deus tu convertens vivificabis nos²? A Domino enim gressus hominis diriguntur, et viam ejus volet³. » Si autem non ab illo dirigantur, homo viam Dei non volet, etsi jubeat lex ut velit.

CCXXXV. JULIANUS. « Sed ut hoc humanum, sic illud aliud si putasset, non solum inhumanum, non solum ferum, verum etiam injustum; non solum injustum, verum etiam insanum; ut peccatum si nosset innasci, exprobraret suæ ætatis hominibus vitia partus antiqui; et ab his præciperet abstinendum, quæ innata credebatur; atque cum interminatione præscriberet, debere me ea deponere, quæ ante habere cœperam, quam anima in corpus meum, in hunc vero mundum corpus intraret. »

AUGUSTINUS. Ergo carnis concupiscentia non est innata; aut non ab ea præcipit abstinendum, qui dicit: « Contine te ipsum⁴ : » et, « Desideria juvenilia fuge. » Cur non dixit: « Voluntaria desideria fuge⁵? » Juventus utique nomen ætatis est: ætates autem natura, non voluntas habet, et ea concupiscentia de juvenili ætate maxime accenditur; cujus utique vis in infante sopita est, sicut rationis, sicut ipsius voluntatis. Sed discernit oculus Christianus, non Pelagianus, quid de Creatoris institutione, quid de vitii contaminatione vel sumat natura, vel contrahat, Conditorum suo bono prædicans, eodemque propter malum, quo vitiata est, indigens Salvatore: de reatu

¹ Psal. LXXIX, 8. — ² Id. LXXXIV, 7. — ³ Id. XXXVI, 23. — ⁴ Eccli. XXX, 24. — ⁵ 2 Tim. II, 22.

enim, cum quo homo nascitur, non est quod ei præcipiatur, nisi ut renascatur.

CCXXXVI. JULIANUS. Justius admoneretur ab his, quos emendare studebat, ut quantum imperaret, expenderet; et sciret primum esse consilii constantis gradum, imperii modum tenere. Exauctorata quippe doctrina est, quam non tuetur æquitas; et plena auctoritatis, quam justitiæ libra commendat. Ac per hoc, constat Apostolum, reverendum Ecclesiarum informatorem, rationem magisterii sui, consilio, æquitate, humanitate reddentem, nihil de naturali sensisse peccato; sed inculcasse, ut res erat, et vitiorum nos servos non nisi per voluntatem fuisse, et justitiæ nos eadem posse, si corrigatur, voluntate servire. Verum quoniam in expositione loci hujus fui hactenus occupatus, ut ostenderem per apostoli Pauli verba Manichæos nihil posse defendi; patuitque contextu orationis ejus veritas, quam per omne dictorum suorum corpus exequitur: hic sit secundi finis libelli; quo tamen necessario commonemus, nihil Traducianis præter impudentiam remansisse, quia cum se confiterentur nullum in ratione habere præsidium, de Apostoli dictis, quæ exposita sunt, totum sibi solatium vindicabant: et quoniam claruit, nihil in his deforme, nihil non sanctitati et rationi consentiens fuisse præscriptum; apparet cecidisse sententiam, quam et ratio cum multis auctoritatibus Scripturarum, et quæ in Deo est, religio catholicorum proiit, et jam loci istius opinio non tuetur. »

AUGUSTINUS. Apparet omnibus qui sano capite atque intelligenter hæc legunt, cum contra verba, non magis mea, quam beati Apostoli, multa tua diceres, nihil te invenisse quod diceres; et tortuoso strepitu loquacitatis egisse, ut eis qui non intelligunt, dixisse aliquid videreris.

¹ Forte in Deum.

Velitis, nolitis, « Per unum hominem peccatum intravit » in mundum. et per peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit¹. » Quid est ita, nisi per peccatum, non sine peccato? Neque enim pertransiret mors, nisi ducente peccato: mors enim peccatum sequitur, non præcedit. Hinc sunt omnes miseriæ mortalium a die exitus de ventre matris eorum, sicut scriptum est. Quas miseriæ vos cum sine ullo peccato accidere dicitis parvulis, injustum Deum vere vos facitis; Manichæos autem horribiliter adjuvatis: illi enim, ne faciant injustum Deum, istas miseriæ a nativitate mortalium immutabili naturæ mali et ab alio principio venienti substantiæ tribuunt tenebrarum²: quos impios simul et vos ipsos vincit catholica fides, quæ ista omnia peccato illi tribuit, quod ex primi hominis voluntate intravit in mundum: quod secuta est mors etiam ista, quæ fugans animam, corpus interimit; quam vos homini etiamsi non peccasset, dicitis naturaliter fuisse venturam. Unde sequitur, ut, non solum illam imperiosam libidinem, qua nimium delectamini; verum etiam molestissimam febrem, cæterosque innumerabiles morbos, quibus videmus afflictos parvulos emori, in paradiso futuros fuisse dicatis, etiamsi nemo peccasset; quia sine ullius peccati merito hæc perpeti parvulos dicitis. Cohibete vos, quæso, cum falsis et noxiis laudibus vestris; cohibete vos ab infantibus et lactentibus, quos tanquam nihil mali habentes, crudeli errore laudatis: ad Christum liberatorem venire liberandos parvulos sinite³; miseram naturam, quam vitiavit homo primus, ut sanet homo secundus, victi correctique permittite.

¹ Rom. v, 12. — ² Eccli. xl, 1. — ³ Matth. xix, 14.

ANNOTATIONES.

ANNOTATIO (1) pag. 64.

Revelatum id sibi a Deo dicit; quia non ingenio et sagacitati suæ, sed divinæ gratiæ adjutorio tribuendum sentit, quod hoc ipsum de quo aliter sapiebat, considerato attentius Apostoli testimonio tandem intellexerit.

ANNOTATIO (2) pag. 171.

Hocce fuit ultimum Augustini opus, in quo beatus gratiæ Christi vindex, dum hæretici Juliani eum denuo agredientis impetum comprimit, nondum absoluto eodem opere, morte occupatur, et e medio certamine ad percipiendam coronam vocatur in cælum.

Julianus Memore ac Juliana, utroque parente ab opinione pietatis claro, prognatus est. Memorem certe Marius Mercator in commonitorio subnotationum in scripta Juliani, *sanctæ ac beatæ recordationis episcopum*, Julianam autem Memoris conjugem, *primariam sceminam* vocat, *qua nihil*, ait, *honestius inter reverantissimas matronas invenias*: atque mox de Memore simul ac Juliana loquens, *qui sanctos*, inquit, *illorum hominum*